

Laboratorium Metod Badania Własności Fizycznych		Podatność magnetyczna	Zespół w składzie:
Wydział:	Kierunek:	Rok:	
Data wykonania:	Data oddania:	Ocena:	

Cel ćwiczenia

Pomiar podatności magnetycznej i jej zależności od temperatury dla różnych klas materiałów magnetycznych: paramagnetyków, ferromagnetyków, antyferromagnetyków i nadprzewodników. Zapoznanie się z woltomierzem fazoczułym – przyrządem do pomiaru słabych napięć przemiennych i metodyką pomiarów zmiennoprądowych.

Wymagane wiadomości teoretyczne

Prawo indukcji Faradaya. Definicja momentu magnetycznego, namagnesowania i podatności magnetycznej. Rodzaje uporządkowania magnetycznego i wynikająca z nich wielkość podatności magnetycznej. Magnetyczne przejścia fazowe – temperatury Curie i Neéla. Zależność temperaturowa podatności magnetycznej dla różnych klas związków (paramagnetyki, ferromagnetyki, antyferromagnetyki, diamagnetyki, nadprzewodniki). Prawo Curie-Waissa. Zasada pomiaru podatności magnetycznej przy użyciu woltomierza fazoczułego.

Literatura

- D. Halliday, R. Resnick, J. Walker, *Podstawy Fizyki, tom 3*, PWN (wydanie dowolne).
- C. Kittel, *Wstęp do fizyki ciała stałego*, PWN (wydanie dowolne).
- S. Blundell, *Magnetism in Condensed Matter*, Oxford University Press (wydanie dowolne).

Instrukcja wykonania ćwiczenia

1. Włączyć woltomierz fazoczuły w celu ustabilizowania jego warunków pracy (ok. 15 minut).
2. Wyznaczyć parametry sondy do pomiaru pola – zmierzyć średnicę i policzyć liczbę zwojów – i umieścić ją we wnętrzu aparatury pomiarowej.
3. Zestawić układ pomiarowy według schematu umieszczonego w instrukcji do ćwiczenia znajdującej się w pracowni (rys. 2) i uruchomić obwód zasilania cewki wytwarzającej zmienne pole magnetyczne (generator mocy).
4. Ustalić warunki pracy generatora (niezmienne do końca ćwiczenia):
  - częstotliwość pracy między 110Hz a 390Hz (unikając wielokrotności 50Hz),
  - napięcie rzędu 1V.
5. Przygotować woltomierz fazoczuły ustalając częstotliwości dla filtrów dolno- i górno-przepustowego (w zależności od wybranej częstotliwości pracy), *sensitivity* z zakresu 0.1-3mV, stałą czasową 0,3 lub 1s. Sprawdzić działanie przesuwника fazy znajdując wartość θ , dla której napięcie wyjściowe jest maksymalne. Zapisać tę wartość i nie zmieniać jej do końca ćwiczenia.
6. Wykonać pomiar napięcia odczytując wartość ze wskaźnika cyfrowego woltomierza i przemnażając przez zakres pomiarowy. Wyznaczyć wartość B_0 pola magnesującego - punkt A opracowania wyników.
7. Usunąć sondę do pomiaru pola i podłączyć wyjście cewek mierzących podatność na wejście przedwzmacniacza woltomierza.
8. Wstawić do układu próbkę niklu (o najsilniejszym sygnale magnetycznym). Przesuwając w górę i w dół przy pomocy mosiężnego pokrętła. Notować (w funkcji pozycji) napięcie U_{Ni} (z próbką) oraz napięcie tła, U_{bg} , otrzymane każdorazowo po wysunięciu próbki na zewnątrz cewek. Zbadać

zależność napięcia od położenia, punkt A opracowania wyników, i ustalić pozycję maksymalnego sygnału.

9. Wyznaczyć podatność magnetyczną próbki Ni, wynik zapisać w punkcie B opracowania.
10. Powtórzyć pomiar dla silnych paramagnetyków (Gd_2O_3 i/lub Er_2O_3), odpowiednio dobierając zakres pomiarowy aby uzyskać optymalne wskazania woltomierza (maksymalna wartość poniżej nasycenia). Przy pomocy tych pomiarów wykonać cechowanie podatności – punkt B opracowania wyników.
11. Wykonać pomiar podatności w temperaturze pokojowej dla innych próbek. Wyniki zapisać w punkcie B opracowania i porównać z danymi literaturowymi.
12. Następnie przygotować układ do wykonania pomiaru zależności podatności w funkcji temperatury dla kilku próbek. Uruchomić układ do pomiaru temperatury (patrz instrukcja w pracowni, rys.6). Włączyć niewielką ilość azotu w celu schłodzenia próbki (umieszczając wcześniej w układzie grzejnik z ołowiem, jako balastem cieplnym). Odczekać do ustalenia temperatury w pobliżu 90K. Wykonać pomiar U oraz U_{bg} dla paramagnetyka. Wynik zapisać w punkcie B opracowania. Układ jest gotowy do pomiaru w funkcji rosnącej temperatury.
13. W zależności od dostępnego czasu wykonać pomiary w funkcji temperatury dla próbki antyferromagnetycznego Dy (przejście Neéla w 179K) i/lub nadprzewodnika wysokotemperaturowego (gwałtowny skok podatności przy przejściu nadprzewodzącym). Wyniki pomiarów zapisywać sukcesywnie w punkcie C opracowania.
14. Na zakończenie wyłączyć wszystkie urządzenia elektryczne i uporządkować stanowisko pracy.
15. Dokończyć opracowanie wyników i podsumować ćwiczenie.

Wstęp teoretyczny

Powinien zostać przygotowany przed zajęciami i zawierać zestawienie informacji z punktu „Wymagane wiadomości teoretyczne”. Jego długość nie powinna przekraczać dwóch stron.

Opracowanie wyników

Studenci wykonują opracowanie wyników podczas zajęć. Ocena z ćwiczenia jest wypadkową przygotowania teoretycznego, staranności wykonania pomiarów oraz jakości i ilości wykonanych punktów opracowania.

Aby obliczyć napięcie U , które posłuży do obliczenia podatności magnetycznej należy posłużyć się wzorem:

$$U = \frac{U_{\text{voltmeter}} [V]}{\text{Voltmeter range} [V]} \cdot \text{sensitivity} [mV] \quad (1)$$

gdzie $U_{\text{voltmeter}}$ jest odczytywane z cyfrowego miernika podłączonego do woltomierza fazoczułego, zakres miernika cyfrowego powinien być ustawiony na 10V i nie zmieniany podczas całego ćwiczenia, czułość jest ustawiana na woltomierzu fazoczułym i powinna być zmieniana w zależności od wielkości sygnału z próbki.

A. Charakterystyka układu pomiarowego

Z prawa indukcji Faradaya napięcie powstające na skutek umieszczenia cewki w przemiennym polu magnetycznym $B_0(t)$ wyraża się wzorem:

$$U_H = -N_H S \frac{dB_0}{dt}$$

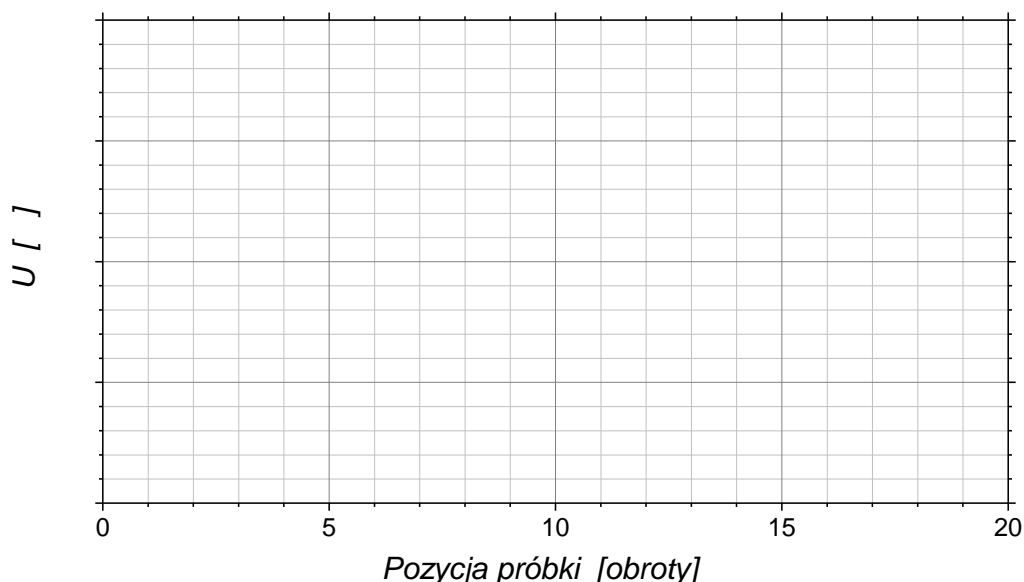
gdzie S to pole przekroju cewki (sondy), N_H to ilość jej zwojów, ω to częstość kątowna gdzie $\omega = 2\pi f$, a f to częstotliwość ustawiona na generatorze mocy na początku ćwiczenia. Znając napięcie U_H można policzyć maksymalną wartość pola magnetycznego $B_{0,max}$, w którym znajduje się cewka. Pole to można obliczyć ze wzoru:

$$B_{0,max} = \sqrt{2} \cdot \frac{U_H}{N_H S \omega}, \quad (3)$$

gdzie czynnik $\sqrt{2}$ pojawia się ze względu na to, że woltomierz mierzy wartość skuteczną przemiennego napięcia.

$$B_{0,max} = \frac{U_H}{N_H S \omega}$$

Następnie narysować na poniższym wykres zależność indukowanego napięcia w funkcji pozycji próbki Ni w układzie detekcyjnym. Zaznaczyć punkty pomiarowe symetrycznie względem maksimum w zakresie ok. ± 10 obrotów śruby mikrometrycznej.

B. Podatność magnetyczna

W poniższej tabeli zapisać wyniki pomiarów maksymalnego napięcia indukcji i t_{fa} oraz wyznaczonej podatności dla wybranych próbek, obliczonej przez porównanie do próbki wzorcowej przy użyciu zależności:

$$\frac{x_x \sqcup_{\max} U_{\max} \sqcup_{\max} U_{\max}}{x_x \sqcup_{\max} U_{\max} \sqcup_{\max} U_{\max}} \quad \text{lub} \quad \frac{x_x \sqcup_{\max} U_{\max} \sqcup_{\max} U_{\max}}{x_x \sqcup_{\max} U_{\max} \sqcup_{\max} U_{\max}}.$$

[illegible]

C. Zależność podatności od temperatury

Mierzone napięcia należy zapisywać w poniższych tabelach: napięcie termopary U_t i napięcie $U_{voltmeter}$ z miernika cyfrowego podłączonego do woltomierza fazoczułego. Następnie obliczyć:

- temperaturę T znając U_i , (użyć tabel kalibracyjnych)
- napięcie ($U_x - U_{bg}$) znając $U_{voltmeter}$ (wzór (1))
- podatność magnetyczną χ (wzór (4)).

Nadprzewodnik

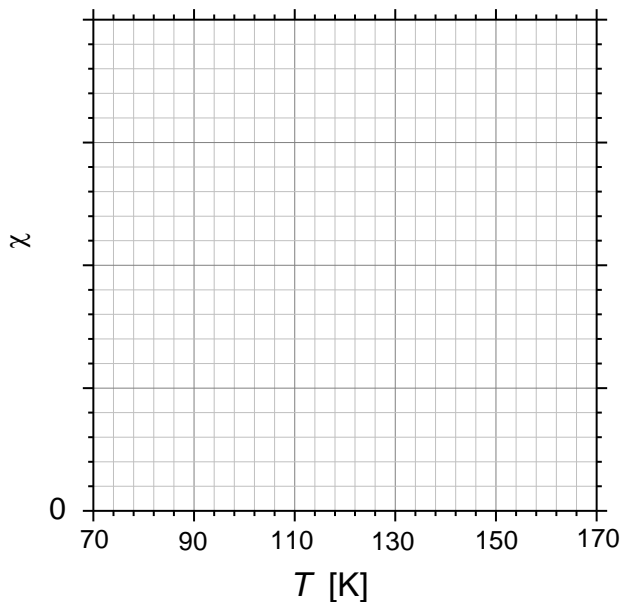
[illegible]

Gadolin (Gd)

[illegible]

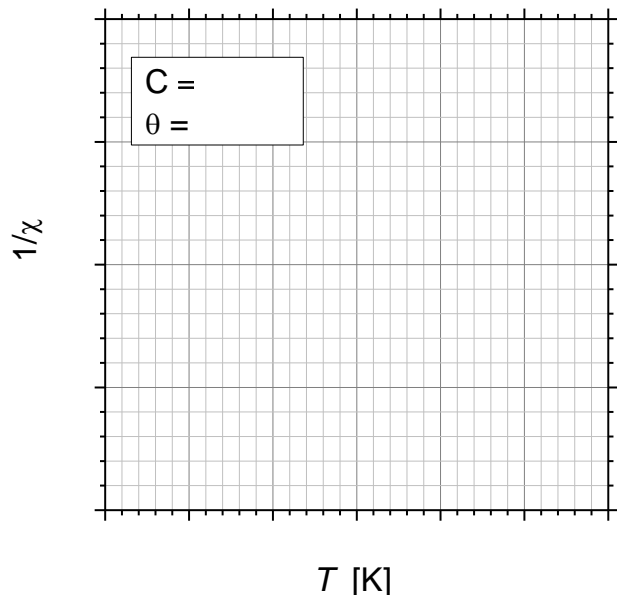
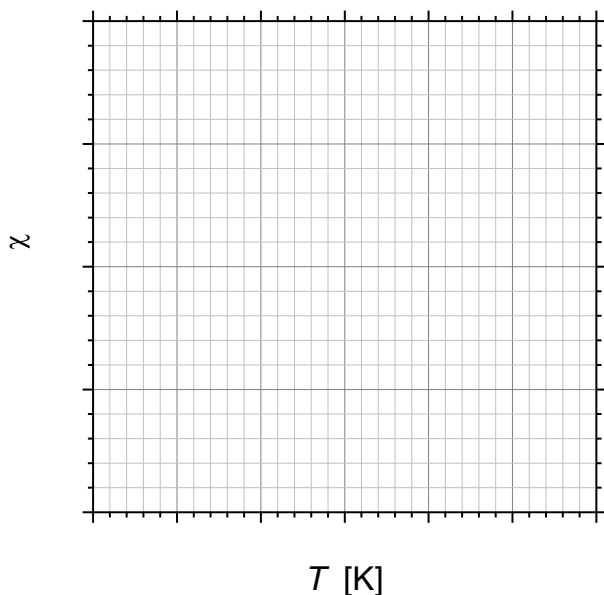
Dla nadprzewodnika

sporządzić wykres podatności w funkcji temperatury, określić wartość temperatury przejścia w stan nadprzewodzący T_c w mierzonej próbce, porównać otrzymaną wartość z temperaturami przejścia dla innych znanych nadprzewodników.

Dla gadolinu

sporządzić wykresy podatności χ oraz $1/\chi$ w funkcji temperatury (samemu wybrać zakres danych na obu osiach). Dla zależności $1/\chi(T)$ wyznaczona zależność powinna być linią prostą, określić ile wynosi temperatura Curie θ (punkt przecięcia prostej z osią x) oraz jej błąd. Czy otrzymana wartość zgadza się z wartością teoretyczną? Wyznaczyć stałą Curie (C).

Podsumowanie

Należy zwięźle opisać przebieg ćwiczenia i jego najważniejsze wyniki.